

‘Erken dan gewoon dat je anders naar de Bijbel bent gaan kijken.’ Henk van den Belt over schriftgezag

INTERVIEW

De Bijbel is meer dan ‘all you need is love’, zegt theoloog Henk van den Belt. Hij heeft een duidelijke mening over hoe je de Bijbel kunt lezen en toepassen. ‘Als het niet meer schuurt, moet er een lampje gaan branden.’

[Hilbert Meijer](#)

ND 23 mei 2024

Henk van den Belt: 'Als je denkt dat een totaal andere visie op de toepassing van de Bijbel kan samengaan met een onveranderde visie op het schriftgezag, houd je jezelf voor de gek!' beeld Hilbert Meijer

Hij maakt er geen geheim van dat hij bezorgd is over hoe sommige gereformeerden met de Bijbel omspringen. Maar theoloog Henk van den Belt zou het jammer vinden als daar alle nadruk op komt te liggen. Hij hoopt vooral dat zijn passie voor de Bijbel uit de verf komt in zijn nieuwe boek. ‘Er zit ook heel veel vreugde in.’

Vrijdag begint Van den Belt officieel als hoogleraar systematische theologie aan de Theologische Universiteit Apeldoorn, als opvolger van Arnold Huijgen. Dat valt samen met de publicatie van zijn bijna 500 pagina's tellende boek *Geestspraak*, dat gaat over een in kerkelijke kringen spannend onderwerp: hoe lees je bijbelteksten en wat betekent dat voor de keuzes die je maakt? Die vragen zijn de basis onder hete hangijzers als de positie van de vrouw in de kerk en huwelijk en seksualiteit.

Van den Belt hoopt dat zijn boek bijdraagt aan meer nuance in het gepolariseerde debat over deze onderwerpen. ‘Want dé vrouw in hét ambt - dat is nogal massief.’

Een handreiking voor het verstaan en toepassen van de Bijbel noemt u uw boek. Is de Bijbel zelf niet duidelijk genoeg?

‘Dat is precies de rode draad in mijn theologisch onderzoek: de Bijbel moet je voor zichzelf laten spreken. Ik zal de laatste zijn die zegt dat je mijn boek gelezen moet hebben om de Bijbel te kunnen begrijpen. Maar er leven veel vragen over hoe je de Bijbel moet toepassen in de theologie, in de dogmatiek, de ethiek, en de keuzes die je in leven maakt.’

De ondertitel luidt: Hoe we de Bijbel kúnnen verstaan, niet: hoe we de Bijbel móéten verstaan. Hebt u dat opzettelijk zo voorzichtig geformuleerd?

‘Ik vind dat er één manier is waarop we de Bijbel moeten verstaan: in gemeenschap met de kerk van alle tijden en plaatsen. Dat ‘kunnen’ is bedoeld als uiting van verwondering: hoe is het mogelijk dat we de Bijbel überhaupt kunnen verstaan? Dat psalmen van 25 eeuwen geleden mensen nog raken? Dat vind ik het mooie van het werk van de heilige Geest: dat Hij de eeuwen omspant en de historische kloof tussen toen en nu overbrugt. Vanuit dat geloof is het boek geschreven.’

Bij discussies over hoe je de Bijbel moet lezen, klinkt al snel het woord ‘hermeneutiek’, ook in uw boek. Wat is dat eigenlijk?

‘Het is de bezinning op wat je aan het doen bent als je iets aan het interpreteren bent. Je hebt een tekst of een schilderij of een lied en je wilt de betekenis daarvan communiceren. En je wilt ook verstaan wat die tekst of dat kunstwerk wil zeggen. Dat is exegese, uitleg. Als je een stapje terug doet, kun je de vraag stellen: wat ben je aan het doen als je die oude teksten uitlegt? Dat is wat mij betreft de meest simpele definitie van hermeneutiek.’

‘Regel één bij bijbellezen is een basishouding van ontvankelijkheid en heiligheidsbesef.’

U komt met tien hermeneutische regels. Kun je die samenvatten met: als je het gezag van de Bijbel niet erkent, dan blijf je nergens?

‘Nou, dat klinkt me te negatief. Regel één is een basishouding van ontvankelijkheid en heiligheidsbesef. De Bijbel dient zich aan als Woord van God. Een gelovige houding is daarom essentieel. De negen andere regels vloeien daaruit voort. Dus samengevat gaan die regels erover dat je luistert naar wat de Geest door dat Woord te zeggen heeft, ook voor het leven vandaag.’

Er zijn veel mensen die zeggen: ‘Dat kan helemaal niet, de Bijbel is in zo’n totaal andere tijd en cultuur geschreven’.

‘Natuurlijk leven we in een andere tijd en cultuur, maar dat betekent niet dat die teksten niet voor alle tijden en culturen iets te zeggen hebben. Dat kun je niet zomaar loslaten. Eeuwenlang was Gods openbaring in de Bijbel het startpunt van de christelijke theologie. En dat zou ik graag zo willen houden.’

Op dat punt zijn de afgelopen jaren grote verschuivingen geweest. In de wereldwijde evangelicale wereld, maar ook in Nederland: in de achterban van de Evangelische Omroep, het *Nederlands Dagblad*, voor een deel ook het *Reformatorisch Dagblad*. En dat heeft te maken met het loslaten van het idee dat de Bijbel het uitgangspunt is. Dan wordt de Bijbel meer een gesprekspartner, één van de meningen.'

Nieuwe hermeneutiek, wordt dat dan genoemd.

'Ja, maar dat vind ik een ongelukkige term. Want ik heb niks tegen nieuwe hermeneutiek, als het gaat om de bezinning op wat je aan het doen bent. Maar essentieel is welke antwoorden je op de vragen van de nieuwe hermeneutiek geeft.'

Het is niet bij voorbaat verdacht dat er op een nieuwe manier gekeken wordt naar wat bijbelteksten in deze tijd te zeggen hebben?

'Nee, dat lijkt mij heel gezond.'

En dat kan ook andere antwoorden opleveren dan tien of honderd jaar geleden?

'Er zijn in deze tijd nieuwe vragen waar de Bijbel geen antwoord op geeft. De ethiek laat zich niet een-op-een uit de Bijbel afleiden. Probeer je dat wel, dan wordt het biblicistisch. Het vraagt altijd om een vertaalslag, waarbij Gods geboden uitgangspunten moeten zijn. Maar de samenvatting van de tien geboden - God liefhebben boven alles en je naaste als jezelf - wordt in deze tijd soms gebruikt als sleutel voor alles, ook bij kwesties als de positie van de vrouw en seksuele relaties. Het enige normerende is dan nog *'all you need is love'*.'

'Erken dan gewoon dat je anders tegen de Bijbel bent gaan aankijken.'

Waarom is dat zorgelijk?

'Je kunt er vraagtekens bij zetten of de bezinning die daaraan ten grondslag ligt altijd zo diepgaand is. Mijn diepste zorg is dat inzichten die als heel bevrijdend worden ontvangen, een voorlaatste fase voor de secularisatie zullen blijken te zijn. In de jaren zestig en zeventig werd er door veel christenen al gepleit voor vrouwelijke ambtsdragers en ruimte voor homoseksuele relaties. Toen was duidelijk dat dit een gevolg was van een andere opvatting over het schriftgezag.

Nieuw is dat mensen nu voorstander zijn van vrouwelijke ouderlingen of predikanten, en tegelijk ontkennen dat ze de Bijbel anders lezen. Dat triggert mij. Als je denkt dat een totaal andere visie op de toepassing kan samengaan met een onveranderde visie op het schriftgezag, houd je jezelf voor de gek. Erken dan gewoon dat je anders tegen de Bijbel bent gaan aankijken.'

Aan de Theologische Universiteit Apeldoorn, de predikantsopleiding van de christelijk-gereformeerden, komt u midden in die discussie terecht.

'Ja, in een discussie waarin ik de nuance mis - aan beide kanten. De manier waarop men in de Christelijke Gereformeerde Kerken tegenover elkaar is komen te staan, lijkt sterk op de polarisatie in de samenleving zelf. Onze roeping als theologen is om te proberen een beetje nuance aan te brengen in verhitte debatten. Dé vrouw in hét ambt - dat is nogal massief.

Ik kan er met mijn hoofd niet bij dat in de Nederlandse Gereformeerde Kerken alle ambten zijn opengesteld voor vrouwen en er tegelijk beweerd wordt dat ze de Bijbel niet anders lezen dan voorheen. Maar het is ook verkeerd als de massieve afwijzing in reformatorische kringen hét kenmerk van orthodoxie wordt.'

Hoe kom je uit die patstelling?

'De eerste vraag zou moeten zijn: wat bedoel je nou precies met het ambt? In het Nieuwe Testament zie ik twee lijnen: mannen en vrouwen delen in het werk in Gods Koninkrijk, en tegelijkertijd is er een duidelijk onderscheid: de man als hoofd van de vrouw.

Laten we niet doen alsof dat een gepasseerd station is of alleen maar oude cultuur. Tegelijkertijd kan ik me niet voorstellen dat je op grond van het Nieuwe Testament een bezwaar kunt hebben tegen vrouwelijke diakenen. Daarmee is niet meteen het schriftgezag in het geding.'

'Probeer het woord op je in te laten werken en te luisteren alsof het de stem van God zelf is.'

Is er een manier waardoor je voorkomt dat je in de Bijbel leest wat je zelf graag wil?

'Je kunt dat nooit helemaal uitschakelen, maar je moet je er wel bewust van zijn dat je eigen verlangens, behoeften en ervaringen een rol spelen bij de manier waarop je de Bijbel leest. Stel jezelf de vraag of je bereid bent je door de Bijbel te laten corrigeren.

Heb je die bereidheid niet, dan wordt de Bijbel een echoput van je eigen visie en ervaring. De Bijbel heeft altijd iets van een 'heilig tegenover'. En dat staat soms haaks op opvattingen in de wereld, in de cultuur en misschien ook wel op mijn eigen wensen en ideeën. Als de Bijbel niet meer schuurt, moet er een lampje gaan branden.'

Bijbellezen, je zou er bijna niet meer aan durven beginnen.

'Nou, als dat het effect van mijn boek is, dan raad ik het lezen ervan sterk af.'

Welke houding adviseert u bij het lezen van de Bijbel?

'Probeer het woord op je in te laten werken en te luisteren alsof het de stem van God zelf is. als je biddend en met verlangen om de Heer Jezus te leren kennen en de wil van God te verstaan de schriften onderzoekt, dan is het een goudmijn waar je steeds meer kunt ontdekken.'

[n.a.v. Geestspraak. Hoe we de Bijbel kunnen verstaan. Henk van den Belt. Uitg. KokBoekencentrum, Utrecht 2024. 472 blz., € 29,99](#)

tien hermeneutische regels

1. De Bijbel is Gods Woord en vraagt om ontzag en ontvankelijkheid.
2. Je gaat altijd uit van de geestelijke eenheid bij de uitleg van de Bijbel.
3. Alle bijbelteksten zijn door de Geest beademd en levenwekkend.
4. Het Nieuwe Testament is leidend voor de christologische uitleg van het Oude Testament.
5. De Geest heeft de kerk geleid bij het erkennen van de bijbelboeken.
6. Door de Geest aanvaard je de Bijbel als uitgangspunt voor leer en leven.
7. De Geest maakt je gevoelig en bescheiden bij de uitleg en de toepassing van de Bijbel
8. De Geest spreekt ook in de schepping en de geschiedenis maar spreekt daar de Bijbel niet tegen.
9. De Geest schrijft de wet van God in het hart als norm voor je leven.
10. Je luistert bij het bijbellezen naar het belijden van eerdere generaties en naar andere christenen in de wereldwijde kerk.